

Ontwikkeling van de Sport voor Allen in Vlaanderen.

E. De Waele

De Sport-voor-Allen in Vlaanderen is op dit ogenblik aan zijn achtste werkingsjaar toe.

De basiselementen van dit verschijnsel, namelijk de sportbeoefening als tegengewicht voor het gebrek aan beweging, het sociale en ludieke aspect van de sportbedrijvigheid evenals het competitie-element als ontwikkelingsfactor in de zelfontplooiing, beginnen stilaan door te sijpelen bij de bredere lagen van de bevolking. Recente statistieken hebben immers aangetoond dat $\pm 40\%$ van de Vlamingen op één of andere wijze aan sportieve beweging doen, wat ten opzichte van de jaren zestig bijna een verdubbeling betekent. De bijzondere inspanningen die de overheid (B.L.O.S.O.) zich, op het vlak van sensibilisatie en informatie, vanaf 1970 heeft getroost blijken dus de nodige vruchten af te werpen en hebben zelfs een nieuwe dringende behoefte doen ontstaan, namelijk de structuratie en de begeleiding van een nieuwe populatie sportbeoefenaars, voornamelijk in de sector van de recreatiesport.

Sensibilisatie en informatie

De Sport-voor-Allen kende nochtans een zeer bescheiden begin. Enkele jaren geleden vertrok vanuit de Hoge Raad van de Lichamelijke Opvoeding, de Sport en het Openluchtleven, de idee „een week van de Sport” te organiseren. Dit was tevens de aanzet tot het uitkiezen van een tweejaren-actie. Aldus werd de eerste „Sportbiënnale '70” gelanceerd.

Vermits bijna onmiddellijk werd vastgesteld dat slechts een klein aantal vrouwen aan sport deden, werd Sportbiënnale '70 verlengd met een speciaal Sportjaar voor de vrouw: „Sportiva 1971”.

Het enthousiasme waarmee beide acties bij de Vlaamse bevolking onthaald werden, zette de initiatiefnemers ertoe aan in 1972 te starten met een tweede uitgave: „Sportbiënnale '72”.

In de lente van 1972 werd het Sportbiënnalecomité opgericht, bestaande uit specialisten op het vlak van de communicatie en uit experts op het gebied van de sport. Dit comité werd de denk-

tank en de basis voor de planning van de „Sport-voor-Allen”.

De stijging van het aantal activiteiten maakte het vrij vlug noodzakelijk een uitgebreide organisatorische structuur in het leven te roepen. In de meeste Vlaamse gemeenten werd een lokale promotor (gangmaker) aangeduid. Deze kreeg de centrale informatie doorgespeeld via een regionale consultant, waarvan er in elke provincie 3 à 4 werden tewerkgesteld.

Al deze medewerkers werden wegwijs gemaakt in de moderne P.R.-technieken, die steeds in 3 fasen verlopen, namelijk sensibilisatie en informatie, eigenlijke promotie en actie.

Een belangrijk kenmerk van de verschillende acties die vanuit de nationale overheid werden op gang gebracht was hun gerichtheid op de onderscheiden doelgroepen: schoolgaande jeugd, huismoeders, het gezin, 3de leeftijd, gehandicapten, enz. Ook op het gebied van de sportinitiatie en meer bepaald wat de minder beoefende sporttakken betreft werden via de B.L.O.S.O.-inspectiediensten bijzondere (financiële) inspanningen geleverd.

Naar een permanente Sportbeoefening

De meeste acties van 1972 werden voortgezet in 1973. Het werd echter meer en meer duidelijk dat het niet volstond de bevolking te sensibiliseren en sportmanifestaties te laten organiseren door de gangmakers, zij het met een massaal succes. Om het uiteindelijk doel te bereiken wilde men nu vooral de *Continuïteit* in de sportbeoefening gaan benadrukken. Iedereen diende geregeld (2 x per week) aan sport te doen. Sedert 1974 werd aan de „Sport-voor-Allen” dan ook een nieuwe injectie gegeven. Terzelfdertijd werd een nieuwe naam gelanceerd: Sport+ (zeg plus), hetgeen betekent dat meer mensen, op meer plaatsen, meer sport zouden moeten doen voor een betere gezondheid en meer levensvreugde.

Daarom ging de aandacht vanaf 1974 voornamelijk naar het distributiesysteem en naar de hulpmiddelen. Er werden maatregelen genomen om de sportinfrastructuur verder uit te bouwen. Het net van gangmakers en consultants

werd verbeterd, zowel kwalitatief als kwantitatief.

Een gloednieuw en gemakkelijk werkbaar tijdschrift werd uitgegeven, speciaal voor de gangmakers om hen beter te begeleiden en om hun nieuwe ideeën aan te brengen. Publicitaire hulpmiddelen werden gratis ter beschikking gesteld, zoals aanplakbrieven en uitnodigingen. Duizende Sport+ zelfklevers werden uitgedeeld. Sedert 1974 stond ook de recreatiesport meer in de belangstelling. Recreatiesport betekent: niet-competitieve sportbeoefening waarin ook volkselementen thuishoren die de creativiteit van de deelnemers bevorderen.

Voor de organisatie van openluchtactiviteiten konden gratis sportleiders en -materieel worden aangevraagd. Hiervoor werd in elke provincie een „Sport“-wagen uitgerust.

Eind 1974 werden ook de B.L.O.S.O.-opleidingscursussen totaal hervormd. Om trainer te worden in een specifieke sporttak, dienen de kandidaten eerst een algemene basisopleiding te volgen. De geslaagden in het A.B.O.-examen worden dan tot de specifieke cursus toegelaten.

Structurele uitbouw van Sport-voor-Allen

Alle initiatieven in het kader van Sport+ 1974 en 1975 hebben uiteindelijk voor gevolg gehad dat vanaf 1976 opnieuw kon gedacht worden aan een volgende fase in de doorbraak van de Sport-voor-Allen in Vlaanderen: naast sensibilisatie (Sportbiënnales) en permanente sportbeoefening (Sport+ 74-75), werd vanaf 1976 de klemtoon gelegd op de uitbouw van de bestaande structuren m.a.w. op de *organisatie* van de sport als dusdanig. De wet op de fusies van gemeenten, die vanaf 1 januari 1977 van kracht werd, vormde hiertoe de concrete aanleiding.

De uiteindelijke *realisatie* van de Sport-voor-Allen veronderstelt inderdaad een institutionalisering van de deelaspecten die in elke beleidsvoering aan bod komen, t.t.z. de beleidsvorming, het advies en de uitvoering. Vermits we de Sport-voor-Allen in eerste instantie aan de basis willen uitbouwen, zijn het bijgevolg de Schepenen voor Sport, de gemeentelijke sportraden en de gemeentelijke sportdiensten die op dit ogenblik in het licht van de Sport+ schijnwerpers worden geplaatst.

Wat de Schepenen voor Sport (beleidsvormend vlak) betreft, is het duidelijk dat de Centrale overheid hier voornamelijk een informatieve taak te vervullen heeft.

Na de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 1976 deden heel wat nieuwkomers hun intrede op het gemeentelijk politiek vlak. Ze worden bovendien geconfronteerd met de hogervermelde fusies van gemeenten, waardoor hun actieterrein groter en, bijgevolg, complexer is geworden.

De Minister, bevoegd voor de Sport, heeft dan ook, ter gelegenheid van een Nationaal Sport+ Congres begin 1977, een tweejarige promotiecampagne gelanceerd die in een eerste fase, info-avonden voor gemeentelijke beleidsmandatarissen op het programma heeft staan. De deelnemers ontvangen een werkmop waarin hun de meest noodzakelijke richtlijnen en documenten worden meegegeven voor de organisatie van de sport in hun gemeente. De info-avonden, die in regionaal verband worden georganiseerd, zullen opgevolgd worden door persoonlijke contacten per gemeente.

Aan de info-werkmop werden ook typestatuten voor de oprichting van Gemeentelijke Sport- en Recreatieraden toegevoegd (adviesfunctie). De schaalvergrotingen der gemeenten houden immers het gevaar in dat de bevolking zich nog verder van het gemeentebestuur distancieert. Voornamelijk voor de niet-aangesloten sportbeoefenaars dienen er dus zodanige structuren in het leven te worden geroepen dat de participatie aan het beleid via zo klein mogelijke basistentiteiten kan verlopen. Daarom wordt geopteerd voor de oprichting van wijk- en milieuraden (scholen, bedrijven, verenigingen) die elk een afvaardiging sturen naar de overkoepelende, gemeentelijke sport- en recreatieraad. Anderzijds worden de gestructureerde sportclubs, op basis van gemeenschappelijke belangen en problemen, in secties ingedeeld met eveneens een paritaire vertegenwoordiging in het gemeentelijk adviesorgaan. In ieder geval hebben beide groepen (aangeslotenen en niet-aangeslotenen) recht op een representativiteit, die overeenstemt met de reële situatie.

Op het uitvoerend vlak, tenslotte, staan we voor een totale innovatie. Onlangs werd in de Nederlandse Cultuurraad (Vlaams landsgedeelte) het decreet goedgekeurd betreffende de toekenning van

weddetoelagen aan sportfunctionarissen werkzaam in erkende (gemeentelijke) sportcentra die de sport en de sportieve vrijetijdsbesteding bevorderen.

Als hoofd van de gemeentelijke sportdienst zullen deze sportfunctionarissen dus in eerste instantie een animatie-taak te vervullen hebben. In feite nemen ze, als full-time vakkrachten, de functie over van de vroegere gemeentelijke gangmakers die op een vrijwillige basis werkten. Om deze reden zouden we hen ook graag als hoofdgangmaker van de gemeente aangeduid zien. De hoofdgangmakers zullen zich echter op hun beurt met wijk- en milieugangmakers dienen te omringen, die ieder een kleiner leef- of arbeidskern vertegenwoordigen. Uiteindelijk zal dus het bestaande gangmakersnet gevoelig uitgebreid worden waardoor opnieuw een zo direct mogelijk contact met de basis wordt bewerkstelligd.

Al bij al staat de hoofdgangmaker gedurende de eerstvolgende maanden voor een niet te onderschatten opdracht. Alhoewel hij, zoals vroeger, een beroep zal kunnen doen op de consultants, de inspecteurs en het Sport + Secretariaat, werden, in het kader van de hoger vernoemde promotiecampagne, twee actiepunten geprogrammeerd die hem rechtstreeks kunnen behulpzaam zijn bij de realisatie van zijn taak.

We vermelden op de eerste plaats een nieuw initiatief: TREFPUNTEN. Hiermee willen we de hoofdgangmakers helpen bij het opsporen van nieuwe wijken en milieugangmakers, naast het bestaande korps. Trefpunten berust op een eenvoudig principe en kan zowel op lokaal vlak (wijken, buurten), als in gemeentelijk of intercommunaal verband georganiseerd worden. De organisator bepaalt een vaste trefplaats, waar iedere week op hetzelfde uur alle geïnteresseerden samenkomen om gedurende tenminste een uur een bepaalde sporttak te beoefenen. De „haantjes-voorruij" kunnen wellicht vrij vlog aangesproken worden om als wijk- of milieugangmaker te fungeren. Als materiële hulpmiddelen werden panelen in polystyreen en voorgedrukte stroofolders voor brievenbussen aangemaakt.

Trefpunten is tegelijkertijd een follow-up van de actie Sportreal. Sportreal berust op het principe van de permanente sportbeoefening (gedurende 3 maanden, één uur per week aan sport doen) en werd gelanceerd ter gelegenheid van de Olympische Spelen te Montreal. Na 1 jaar werking werden ongeveer 60 000 badges uitgereikt.

Ten tweede is er het begeleidingsprogramma voor wijk- en milieugangmakers, onder de vorm van een beknopte cursus volgens het multiplicatorsysteem. Elke hoofdgangmaker ontvangt een handleiding en het nodige cursusmateriaal om eigenhandig zijn plaatselijke medewerkers wegwijs te maken in de huidige sportproblematiek en in de verschillende hulpmiddelen (toelagen, prijzen en trofeeën, verzekering, lesgevers, sportkampen, sportinitiatiecycli enz.) die hun door de centrale overheid (B.L.O.S.O.) aangeboden worden. Deze cursus is op dit ogenblik in voorbereiding en zal wellicht in het najaar 1977 officieel van start gaan.

De Minister, bevoegd voor de Sport, heeft duidelijk te kennen gegeven dat zij het Nationaal Sport+-beleid in dit licht wil verderzetten. Specifieke acties, die reeds een zekere traditie kennen in de Sport-voor-Allen-werking, zullen naast hun sensibiliserend karakter doelbewust worden aangepast in functie van de structurele uitbouw waarvan sprake is in de vorige paragrafen. We denken hier aan „De Sportieve School" die begin 1977 is gestart en op een heel andere leest is geschoeid dan de voorbije jaren. Om voortaan erkend te worden dienen de kandidaten inderdaad een schoolsportraad op te richten, een schoolsportgangmaker aan te duiden en een jaarprogramma op te stellen en uit te voeren. Gangmaker en sportraad vormen bijgevolg reeds een eerste milieu waarmee de sportfunctionaris (hoofdgangmaker) zal kunnen samenwerken.

Ook de actie „Sportgemeente" zal naar hogervernoemd model worden omgevormd. Een daartoe opgerichte werkgroep heeft zopas zijn werkzaamheden beëindigd en het staat vast dat aan de kandidaten onder meer zal gevraagd worden hun inspanningen op het vlak van de gemeentelijke sportorganisatie in een Sportnota vast te leggen.

Beide acties zullen trouwens in het raam van de „Sportissimo"-campagne (promotie van achtergebleven gebieden) door de daartoe door het B.L.O.S.O. ter beschikking gestelde vrijgestelden zeer sterk beklemtoond worden. Men wil immers de zaak fundamenteel aanpakken door de mogelijkheden tot permanentie en self-supporting te benadrukken i.p.v. éénmalige shows die glansrijk kunnen zijn, maar uiteindelijk weinig vruchten opleveren.

De toekomst zal uitwijzen of we het bij het rechte eind hebben.

Chronologisch overzicht van de belangrijkste programma's

Sportbiënnale 1970

1. *Gezinskilometer*: vader, moeder en 2 kinderen lopen een afstand van 1 km, naar keuze onder elkaar te verdelen over 100, 200, 300 en 400 meter. De beste toeltijd van het ganse gezin komt in aanmerking
2. *Fit-o-meter*: is een omloop van 2 km 200 meter waar iedereen, zo dikwijls hij maar wil, zijn lichamelijke conditie mag komen testen en opvoeren. 18 oefeningen met telkens 4 moeilijkheidsniveaus.
3. *Fit en Gezond*: een dagelijks oefenprogramma.
4. *Gids voor Gemeentelijk Sportbeleid*: de inhoud van deze gids werd bewust documentair en informatief gehouden.

Sportiva 1971

1. *Toepassing acties sportbiënnale 1970*.
2. *Sportiva-brevet*: 3 niveaus in zwemmen, wandelen en fietsen (groene, oranje en paarse medaille).
3. *Gezinsdrie- of tweekamp*: moeder met 2 of 1 dochter doen een loop- hoog- en veerspringproef.
4. *Brochure Fit en Gezond*: met medische verantwoording van sport door de vrouw.

Sportbiënnale 1972

1. *Olympisch minimum*: 11 verschillende prestatietests waarvoor volgens leeftijd en geslacht minima werden bepaald. 5 minima geven recht op een medaille. Overeenkomstig de behaalde minima ontvangt de laureaat een gouden, zilveren of bronzen medaille.

2. *Mobiele Sportploegen*: vijf sportwagens, één per provincie, uitgerust met sportmaterieel. De mobiele ploeg bestaat uit ten minste 2 sportleiders. Het doel is te helpen bij de organisatie van een sportnamiddag.

3. *Sportiefste Klas — Sportiefste School*: de actie heeft tot doel op een prettige manier in klasverband de sportbeoefening bij 6 tot 12-jarigen te stimuleren. 8 oefeningen waarbij telkens punten kunnen verdiend worden volgens de normen die op een tabel zijn aangegeven. De klas en de school met de hoogste score worden bekroond.

4. *Kartoonwerdstrijd*: radio-sloganwedstrijd met voorstelling van de tien be kroonde slogans op de televisie. Inzending en publicatie van sport-kartoons en kindertekeningen.

5. *Persprijs*: afwisselend toegekend aan de best beoordeelde bijdrage in de schrijvende pers of audio-visuele bijdrage, en aan de best beoordeelde geluids-bijdrage of (pers) foto. Toegekend door de Minister met telkens 50 000 Fr. aan prijzen.

6. *Vakantiebrochure lager- en kleuteronderwijs*: oefeningen voor kinderen van 3 tot 12 jaar, telkens onder begeleiding van een volwassene. Opgevat in spelvorm en uitgemaakt per graad.

Sport+ 1973, 1974 en 1975

1. *Olympische gemeente*: de gemeente die in verhouding tot haar bevolking het meest Olympische minima behaalt (cfr. supra) is winnaar. 200 000 fr. prijzen voor groenaanplanting, sportmaterieel of -accommodaties.

2. *Opstellencampagne*: bekroning per klas en per jaar van één opstel met betrekking tot sport en lichamelijke opvoeding.

3. *Een beetje fit zijn ... als je ouder wordt*: Oefenprogramma voor de 3de leeftijd met 3 moeilijkheidsgraden. Het bevat een methode om jeugdige gezondheid en energie te bewaren en het doet middelen ter hand om plezier te hebben van lichaamsprestatie.

4. *Tijdschrift „De Gangmaker”* Handleiding en ideeënbus voor activiteiten. Bevat tevens informatie over lopende acties. Gratis verspreid aan gemeentebesturen en gangmakers.

5. *Trofee „Piet Theys”*: is de uitdrukking van een algemene waardering voor een persoon of organisatie die zich speciaal verdienstelijk heeft gemaakt op het vlak van de Sport-voor-Allen.

6. *Sportgemeente*: jaarlijkse bekroning van gemeentebesturen die bijzondere inspanningen hebben gedaan voor de promotie van Sport-voor-Allen in hun gemeente.

7. *Gezondheidsrally*: combinatie van recreatieve en culturele elementen binnen het kader van een sportieve activiteit (wandelen, fietsen).

8. *Blijf-fit-verblijf*: vierdaags verblijf voor 3de leeftijd in een Rijkssportcentrum. Gymnastiek en bewegingsrecreatie, afgewisseld met culturele activiteiten.

Opmerking: „Klassiekers” uit het Sportbiënnale-programma werden automatisch hernomen in Sport+ (b.v. Sportiefste Klas; Sportiefste School; Mobiele Sportploeg; Persprijs...).

Sport+ 1976...

1. *Recreatiesportkoffer*: aankoop met 50% subsidie van een sportkoffer met een grote variatie aan sportmaterieel. Gratis demonstratie op aanvraag. Bestemd voor clubs en gemeentebesturen.

2. *Fietspadenactie*: in samenwerking met B.R.T.-T.V. Provinciale acties voor een verbetering van het fietspadennet.

3. *Physical Fitness in het Secundair onderwijs*: naar analogie met de actie Sportiefste School in het Basisonderwijs, op basis van tests voor het meten van de motorische vaardigheid van jongens en meisjes van 12 tot 18 jaar.

4. *Sportreal*: gelanceerd t.g.v. Olympische Spelen te Montreal, gedurende 3 maanden ten minste 1 uur per week aan sport doen, geeft recht op een badge.

5. *Sportissimo*: promotiecampagne voor achtergebleven gebieden. (vier op dit ogenblik) Samenwerking met bestaande socio-culturele opbouworganen. Vrijgestelde vakkrachten.

6. *Sportgemeente en Sportieve School*: herwerking van de vroegere acties in functie van de structurele uitbouw van Sport-voor-Allen op gemeentelijk vlak.

7. *Promotiecampagne „De Gangmaker”*: revalorisatie van de gangmakersfunctie in het licht van de fusies van gemeenten en de daarmee samengaande uitbouw van een gemeentelijk Sport-voor-Allen-beleid. 3 fasen: info-avonden, persoonlijke contacten en begeleidingsprogramma (kursus) voor gangmakers.

Sport + 1978

Toespraak door Mevr. R. De Backer-Van Drieken, Minister van Nederlandse Cultuur op de bijeenkomst van 15.3.78 in het Cultureel Centrum te Strombeek-Bever. Zittend v.l.n.r. de heer J. De Donder, Kabinetsattaché, A. Jansz, Directeur-generaal van het B.L.O.S.O., J. Deboiseriv, Wnd. Adviseur-Diensthooft.

Sinds 1970 wordt de Sport-voor-Allen in Vlaanderen sterk gepromoveerd, en niet zonder succes. Sinds kort beschikken we echter over de resultaten van een wetenschappelijk onderzoek „Sport beoefening in Vlaanderen”, verricht door Dr. Urbain Claeys en Jan Hertogen, in het kader van het Sociologisch onderzoeksinstituut van de Katholieke Universiteit Leuven.

Dit is zeker het geschikte ogenblik

om de aanpak voor de toekomst grondig te herzien en een plan uit te werken voor meerdere jaren.

Niet alleen voornoemd wetenschappelijk onderzoek, maar ook de ervaring en de feed-back van de voorbije jaren gelden als basis.

We gaan uit van de sportbeoefening in Vlaanderen, een situatieschets dus, zoals die uit de studie van Dr. Claeys en Jan Hertogen naar voor komt.

Wie doet aan sport?

60,6% van de Vlaamse bevolking, ouder dan 14 jaar, doet aan sport. Slechts 37,7% echter van de Vlaamse bevolking doet subjektief aan sport of m.a.w. slechts 37,7% doet bewust aan sport, weet dat het aan sport doet. Dit betekent dat slechts 58,7% van de mensen die sport beoefenen er zich ook bewust van zijn. Zo stellen wij bijvoorbeeld vast dat 28,7% van de bevolking gaat zwemmen maar slechts 70,5% van deze zwemmers dit ervaart als „sport bedrijven“.

Naarmate de leeftijd stijgt daalt het besef dat men aan sport doet. Van de bevolking ouder dan 40 jaar is slechts 40% zich daar bewust van. De lagere sociale klassen zijn zich eveneens minder bewust van hun sportbedrijvigheid dan de hogere. Slechts 50,9% van het aantal ongeschoolde arbeiders die sport beoefenen weten het ook.

Zoals verder zal blijken vormen deze twee voorbeelden precies twee probleemgroepen.

De vaststellingen die we zojuist deden zijn van het grootste belang voor de concrete vorm en verwoording en de boodschappen, gericht op het grote publiek.

Maar het wetenschappelijk onderzoek van Dr. Claeys en Jan Hertogen leert ons natuurlijk nog meer.

Vrouwen doen duidelijk minder aan sport dan mannen. Slechts 54,6 procent van de vrouwen beoefenen sport, tegenover 65,6% van de mannen. Dit houdt duidelijk verband met de verschillende beschavingsaspecten van onze mannenmaatschappij. Hier valt duidelijk nog iets te doen.

De sportbeoefening neemt duidelijk af met de leeftijd.

De schoolgaanden drijven duidelijk het percentage sportbeoefenaars bij de categorie 14 tot 21-jarigen omhoog. Vanaf de categorie 40-jarigen ligt de graad van sportbeoefening beneden het algemeen gemiddelde van 60,6 procent. Deze categorie werd 20 tot 30 jaar geleden — in hun jeugd dus — minder tot sportbeoefening gestimuleerd dan dat dat bij de hedendaagse jeugd het geval is. We hebben hier dus af te rekenen met een historische-sociale drempel. Daarnaast blijkt het nog steeds moeilijk sportbeoefening in het levenspatroon van volwassenen een plaats te geven. Bovendien werden een aantal zogenaamde harde sporten, zoals voetbal op een bepaalde leeftijd opgegeven zonder dat de ontstane leemte wordt opgevuld.

Op basis van deze tabel onderscheiden we weer twee probleemgroepen: enerzijds de +50-ers en anderzijds de

schoolverlaters die verantwoordelijk zijn voor de grote daling bij de jongere leeftijdscategorieën. Er is trouwens ook een belangrijk verschil inzake sportbeoefening tussen studenten en niet-studenten.

De stedelijke bevolking doet meer aan sport dan de plattelandsbevolking. Dit eerder geringe verschil wordt vooral veroorzaakt door de inplanting van de sportinfrastructuur. Zwemmen is de meest beoefende sport en de meeste zwembaden zijn gelegen in de steden en in verstedelijkte gemeenten. Verder ...

Als we de sportbeoefening volgens socio-professionele klassen bekijken is de tendens overduidelijk. Als we er dan nog rekening mee houden dat de twee laagste sociale klassen een veel groter deel van de bevolking omvatten dan de twee hoogste, dan gaat het probleem zich des te scherper stellen en dringt zich de absolute noodzaak op om aan deze bevolkingsgroepen speciale aandacht te wijden.

Wanneer doet men aan sport?

De ganse dag door wordt er sport beoefend. De percentages van de voor- en namiddag zijn zeker beïnvloed door de sport op school. Bovendien wordt het namiddag percentage duidelijk verder omhooggedreven door de sportactiviteiten op woensdag, zaterdag, en zondag-namiddag. Het hoge avondpercentage is ten dele resultaat van de klub-activiteiten. Toch blijkt dat de sportakkommodaties ook gedurende de dag een zekere bezettingsgraad kunnen krijgen indien daartoe de geschikte doelgroepen worden aangesproken.

Welke sporten worden het meest beoefend?

In deze tabel worden de beoefende sporten weergegeven, enerzijds voor de bevolking in het algemeen en anderzijds gesplitst volgens bepaalde criteria, namelijk volgens geslacht, leeftijd en sociale klassen. We weten dat precies deze criteria gevoelige verschillen inzake sportbeoefening aangeven. Om de verschillen inzake leeftijd en sociale klasse beter te laten uitkomen werden alleen de uiterste categorieën en de middelste categorieën weerhouden.

- Zwemmen komt haast overal bovenaan als meest beoefende sport. Hoewel zwemmen de meest beoefende sport is komt het echter niet voor tussen de tien eerste bewust beoefende sporttakken.

- Wandelen is zeer populair bij bijna alle probleemgroepen: de vrouwen, de -50-ers en de lagere sociale klassen.

Voetbal is een veel beoefende sport. Deze discipline loopt echter gevoelig terug naarmate de leeftijd stijgt, om bij de -50-ers volledig uit de lijst van meest beoefende sporten te verdwijnen.

- Bepaalde sporttakken zoals basket en alle watersporten behalve zwemmen, die nochtans vrij veel in de media aan bod komen, komen nergens voor bij de 10 meest beoefende sportdisciplines.

- Gymnastiek en turnen behalen een zeer goede plaats. Vooral indien men rekening houdt met het feit dat voor velen het onderscheid niet zo duidelijk is.

- Bepaalde sporten worden in stijgende mate beoefend naarmate de leeftijd stijgt. Dit is ondermeer het geval voor wandelen, petanque en gymnastiek. Dit gegeven is vooral nuttig voor de stoffering van acties gericht op specifieke doelgroepen.

Waarom doet men aan sport?

De tabel geeft de resultaten van een gesloten vraag. De geïnterviewden hebben dus gekozen tussen de zes vooropgestelde mogelijkheden.

- Er is een duidelijk onderscheid tussen mannen en vrouwen. Bijna drie vierden der vrouwen bedrijven sport voor hun lichamelijke konditie. Bij de mannen is dit iets meer dan de helft.

- Bepaalde motivaties zoals „zich uitleven”, „vriendschap”, „voldoening van de prestatie” en tot op zekere hoogte zelfs „kompetitie” kunnen min of meer onder een gemeenschappelijke noemer gebracht worden, namelijk „omdat men er plezier aan beleeft”. Samen vertegenwoordigen zij 28,1 procent of 24 procent als men het motief „kompetitie” niet meerekent. In ieder geval motivatie nummer één.

In welk verband doet men aan sport?

- De hoge percentages, zowel van mannen als van vrouwen die sport beoefenen tijdens de vakantie, zijn tekenend. De basisvereiste, namelijk regelmaat, komt hier niet aan bod.

- Veruit het grootste aantal sportbeoefenaars doet dit in los verband, dit betekent „buiten de officiële competitie en buiten elk georganiseerd verband om, alleen of met vrienden en familie, in omstandigheden en op tijdstippen die men zelf bepaalt.

Om de continuïteit en de regelmaat te waarborgen is het wenselijk een verschuiving te bewerkstelligen naar „verenigingsverband”. Zonder meteen de grote stap te durven wagen naar de eigenlijke sportclubs zal een speciale inspanning nodig zijn om de bestaande socio-culturele verenigingen ertoe te brengen om in hun waaiers van activiteiten de sport een plaats te geven.

In welk verband men aan sport doet is, ook in opdracht van het Belgisch Olympisch Comité onderzocht, zij het op basis van een beperkte steekproef. Het B.O.C. hanteert ook andere termen.

Uit dit onderzoek blijkt dat 40 procent van de sportbeoefenaars alleen aan sport doen, 14 procent doen dit samen met echtgenoot of echtgenote, 12 procent samen met de kinderen, 8 procent doen aan sportieve beweging in familieverband 25 procent doen aan sport in groep met mensen van hetzelfde geslacht en 11 procent in een gemengde groep.

De belangrijkste ervaringen uit 8 jaar „Sport-voor-Allen — promotie zullen wij trachten weer te geven via de mar-

keting mix — elementen, namelijk het produkt, de prijs, de distributie en de reclame en promotie. Vooreerst het produkt.

Dit wordt uitgemaakt door alle sporttakken die zich aanbieden als te beoefenen. Om klare taal te spreken t.a.v. de bevolking zal sport, waar mogelijk en in functie van de respektieve doelgroepen konkreter moeten verwoord worden. In 1970, bij het begin van de Sport-voor-Allen — promotie werd vooral over sportief bewegen gesproken. Men trachtte de bevolking te stimuleren om nieuwe vormen van sportbeoefening te ontdekken die beter aangepast zouden zijn aan de behoeften. De klassieke sporten, competitie en clubs zouden niet aan de behoeften van het grootste deel van het publiek kunnen voldoen.

Een aantal middelen werden de gangmakers ter beschikking gesteld o.m. de Pr-brochure. De creativiteit bleef echter grotendeels uit. Men greep meestal terug naar de klassieke sporten.

Er werden nationaal ook een aantal akties gevoerd tijdens die eerste jaren. Akties zoals de gezinskilometer, het Olympisch Minimum, de gezondheidsrally sportreal, enz., kenden een behoorlijk succes. Toch bleven deze akties, zoals trouwens ook de sportinstuif, gelegenhedsaktiviteiten. Het bracht de mensen niet direkt tot permanente sportbeoefening.

Voor de continuïteit is een degelijke sport-technische kennis noodzakelijk. Wat men goed kent doet men graag en wat men graag doet blijft men doen. Sport-technische begeleiding is dus ontbeerlijk.

Het competitie-element werd in het verleden bij de Sport + akties zoveel mogelijk geweerd. De ervaring leert echter dat meestal spontaan een zekere kompe-

De Heer A. Lams, Directeur-Generaal, aan het woord.

titie groeide, niet zozeer voor de prestatie dan wel voor het spel. Competitie brengt spanning, is een waardemeter voor het individu en tevens een stimulans voor permanente sportbeoefening. De prijs is het tweede element van de marketing — mix. Sport kost geld, sport accommodaties zelfs veel geld. De overheid kan onmogelijk alles blijven betalen. Zij moet voldoende en aangepaste accommodaties ter beschikking stellen en eventueel tijdelijk sport-begeleiders of trainers. De lopende uitgaven zouden op termijn moeten gefinancierd worden door de sportbeoefenaars zelf.

Onder distributie verstaan wij de middelen die moeten ingezet worden om het Sport-aanbod tot bij een zo breed mogelijk publiek te brengen. Het gaat hier vooral om sportaccommodaties en structuren.

Strukturen zijn er de voorbije jaren heel wat in het leven geroepen. Denken we maar aan sportraden, gangmakers en consulentes, sportambtenaren, sporttechnische opleiding van werklozen, enz. Het lijkt ons nuttig al deze organen en functies in een organigram te bouwen zodat een efficiënte samenwerking kan ontstaan in functie van hetzelfde doel. Gezien er nog onvoldoende financiële middelen in mensen kunnen geïnvesteerd worden moeten wij nog op de gangmakers beroep blijven doen. Waar de gangmaker erin gelukte een groep tot regelmatige sportbeoefening te bewegen, blijft hij zich meestal met diezelfde groep bezig houden. Eigenlijk zou hij telkens nieuwe bevolkingsgroepen moeten aanpakken.

De konceptie van de toekomstige werking zal hieraan speciale aandacht moe-

ten wijden. De positieve korrelatie tussen sportbeoefening en accommodatie wordt wel goed geïllustreerd door het behoorlijk aantal bestaande zwembaden en de vaststelling dat de meest beoefende sport in Vlaanderen juist zwemmen is.

In verband met de sporthallen lijken drie vaststellingen toch wel relevant:

- ten eerste, de hoge bezettingsgraad door de sportklubs en meteen de stiefmoederlijke behandeling van rekreatie-sport;
- ten tweede, een nijpend gebrek aan animatie, en
- ten derde, de drempelvrees bij een aantal mensen vooral daar waar echte sportpaleizen werden gebouwd.

Talrijker, maar eenvoudiger en prijsgunstiger projecten die geleidelijk met de vraag bij de bevolking kunnen groeien lijken ons een streefdoel.

Reklame en promotie moeten het aanbod bekend maken en aanzetten tot actieve sportbeoefening.

De jongste jaren werden vooral speciale akties, zoals Gezondheidsrally en Sportreal gepromoveerd. Daarnaast gaat er heel wat van het reclamebudget naar werkmateriaal zoals het tijdschrift „De gangmaker”, passe-partout-affichettes, klevers enzomeer. Van jaar tot jaar blijven er minder middelen over om aan eigenlijke sensibilisatie en diepere penetratie te werken.

Wat de motivatie betreft hebben we reeds gezegd dat we in de toekomst meer zouden moeten trachten de doelgroepen van sport te doen houden. Dan vindt men allicht de tijd. Sport moet een hobby worden.

Deze opdracht begint reeds in de school. Maar ook het publicitair materiaal dat in de toekomst wordt aangemaakt zou een geest van blijheid en enthousiasme

moeten uitstralen, zodat onrechtstreeks gewezen wordt naar het plezier dat men aan sportbeoefening beleeft.

Dit betekent niet dat andere motivaties moeten genegeerd worden. Voor welomschreven doelgroepen kunnen ze hun belang hebben zoals de motivatie „gezondheid” voor bejaarden. Sensibiliseren vraagt ook een continuïteit. Het embleem Sport+ werd de laatste tijd meestal slechts als een soort handtekening gebruikt. Om een kumulatief reclameëffekt te bewerkstelligen was het beter Sport+ sterker op de voorgrond te brengen als een konstante head-line.

Ook op het vlak van de public-relations moet een inspanning worden gedaan. In de beginperiode konden wij rekenen op een ruime medewerking van de geschreven, gesproken en gefilmde pers. Misschien is de „Sport-voor-Allen” te zeer gemeengoed geworden om nog aantrekkelijk nieuws te zijn. Een speciale inspanning is hier echter op zijn plaats. De kosten wegen immers ruim op tegen de kosteloze redaktionele artikels die men kan bekomen.

We stellen een aantal marketingobjectieven.

De kloof tussen subjektief en objektief sportbewustzijn moet verkleinen. De boodschap moet daarvoor duidelijker geformuleerd worden.

Speciale aandacht moet besteed worden aan de op het vlak van de sportbeoefening achtergebleven bevolkingsgroepen: de +50-ers, de vrouw, de lagere sociale klassen, de jonge gezinnen, de schoolverlaters, de zelfstandigen.

De uitbouw van een volwaardig gemeentelijk sportbeleid moet gepromoveerd en gesteund worden. Dit geldt zowel de accommodaties, de animatie als de begeleiding.

In functie van de doelgroepen moeten de meest aangepaste sportvormen gepromoveerd en geanimeerd worden.

Achtergebleven sporttakken met ruime toekomstmogelijkheden, zoals de watersporten, verdienen speciale aandacht.

Sport moet worden aangeboden als een gezonde hobby. In het verenigingsleven moet sport een plaats krijgen als een sociale functie en met het oog op regemaat en continuïteit. Ook op de klassieke sportvormen moet beroep worden gedaan. Zoveel mogelijk moeten die sportvormen gepromoveerd worden die, op rijpere leeftijd nog kunnen beoefend worden. De potentiële en aktuele sportbeoefenaars moeten leren betalen voor hun sporthobby.

Het net van konsulenten maar vooral van gangmakers dient te worden uitgebreid.

Zij moeten echter meer mogelijkheden krijgen via permanente vorming, het ter beschikking stellen van concrete werk-schema's en jaarobjectieven, publicitaire steun en het ter beschikking stellen van sport-technische begeleiders. Opleiding van een sport-technisch kader in functie van de beoogde sportvormen is een noodzaak.

Permanent wetenschappelijk onderzoek en permanente feed-back via de consultants zijn onmisbaar.

Al deze objectieven kunnen natuurlijk niet in één thema gerealiseerd worden. De realisatie moet over meerdere jaren gespreid worden.

Daarom plannen wij voor de eerstkomende jaren per jaar een hoofdthema telkens gericht op een van de probleemgroepen, de doelgroepen dus. Op die manier hopen wij direkter resultaten te bereiken. De bevolking kan zeer specifiek worden aangesproken. Sport-voor-Allen in het algemeen kan gelijktijdig gepromoveerd worden. En het is gemakkelijker de behaalde resultaten te meten.

Wat plannen we dan op korte termijn? Voor 1978 dus!

Onze doelgroep zijn de +50-ers. Dit is ruimer dan de derde leeftijd maar we baseren ons op de gegevens van het onderzoek. We willen de Sport+ initiatieven en activiteiten ook kaderen in het Jaar van het Dorp.

In deze leeftijdskategorie bestaat er intens verenigingsleven wat dus een voedingsbodem geeft voor regelmaat en continuïteit.

We beogen in deze categorie een groei van het aantal sportbeoefenaars met 20 procent. Dat zou het aantal sportbeoefenaars boven de 50 jaar van 340.494 op 408.592 brengen of 47,3 procent van het totaal.

Het aanbod, moet bestaan uit aangepaste klassieke sportvormen. Opdat men het graag, en dus goed zou doen moet er gezorgd worden voor de uitbouw van permanente sport-technische begeleiding.

De eerste fase moet een aangename kennismaking zijn, een kosteloos proeven onder bevoegde leiding.

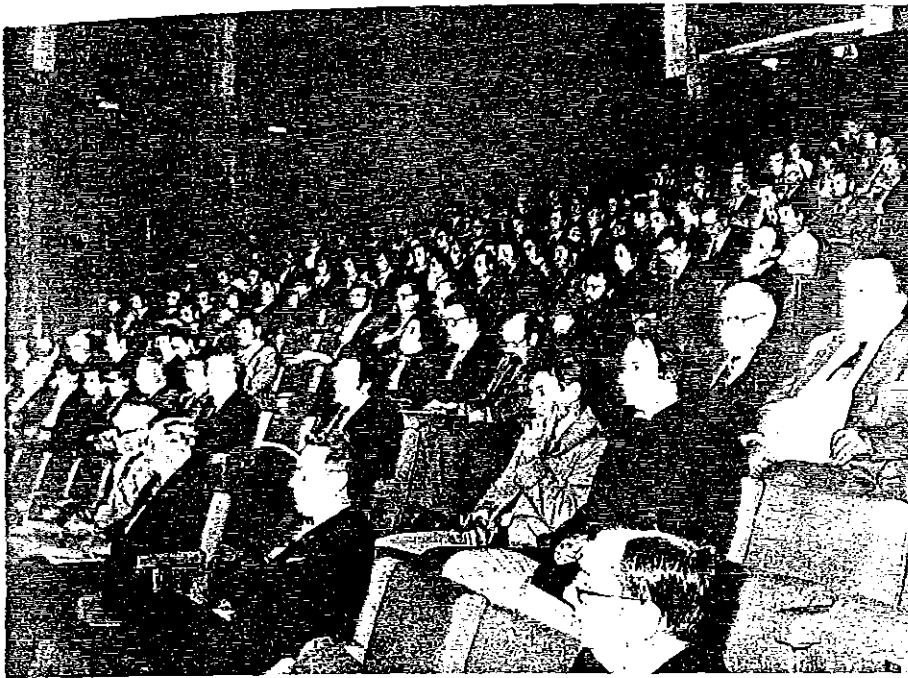
Bepaalde tossers kunnen hier goede diensten bewijzen en gelijktijdig meerdere gemeenten bewerken. Een opleiding in functie van de weerhouden waaier van sporten is natuurlijk noodzakelijk.

Maar er is ook organisatorische begeleiding nodig om de groep samen te brengen en achteraf samen te houden. De gangmaker kan dit allemaal niet doen. Hij moet dus hulp-gangmakers vinden in de socio-culturele verenigingen, vrijwilligers die de verantwoordelijkheid voor één groep op zich nemen.

Deze vrijwilligers worden best gerekruteerd via de nationale leiding van de respectieve socio-culturele verenigingen. Zij worden samengebracht voor een tweedaags verblijf bijvoorbeeld in Brugge, met het oog op een minimum aan opleiding. Lokaal vinden ze mekaar terug in een overlegorgaan, de Sport+ raad, onder leiding van de gangmaker. Deze hulp-gangmakers zijn verantwoordelijk voor de werving van de deelnemers, de coördinatie en de feed-back, het innen van de bijdrage, contacten met andere clubs met het oog op toernooien, enzomeer. Verantwoordelijk voor één of meer disciplines moeten de hulp-gangmakers een waarborg zijn voor permanentie. De sport-technische begeleiding moet gebeuren door sport-technisch gevormden die hiervoor vergoed worden. Dit kan na enkele jaren uitgroeien tot werkelijk nieuwe jobs voor regenten en licentiaten lichamelijke opvoeding.

Op verzoek van de Sport+ raad komt een dergelijk technicus een halve dag per week in de gemeente om de respectieve sportclubs te begeleiden.

Burgemeesters, schepenen voor de sport, journalisten, sportfunctionarissen vullen de zaal van het Cultureel Centrum te Strombeek-Bever.

Een sport-technische begeleider kan op die manier acht gemeenten gelijktijdig bijstaan. De vergoeding kan ten dele gezocht worden bij de gemeentelijke overheid en ten dele bij de geïnteresseerde deelnemer zelf. De betalingen zouden best gebeuren via een centraal orgaan, bijvoorbeeld een v.z.w.

In de informatie en de promotie zal de „vreugde aan sportbeleving” centraal staan, zonder daarom het argument „gezondheid en fit blijven” te verwaarlozen. Speciale aandacht zal besteed worden aan de mensen uit de lagere sociale klassen onder meer via een eenvoudige taal en door vooral die verenigingen aan te trekken die deze mensen groeperen.

Het is immers moeilijk deze bevolkingsgroep apart aan te spreken en er een af-

zonderlijk jaar aan te wijden. Daarom zal getracht worden, bij iedere bevoegde doelgroep, de lagere sociale klassen te betrekken.

Tevens zal de nadruk gelegd worden op de vrouwenverenigingen, vooral omdat het verschil in sportbeoefening tussen mannen en vrouwen bij de +50-ers groter is dan het gemiddelde. Bovendien kan dit een positieve aanloop vormen voor een specifiek sportjaar voor de vrouwen als probleemgroep. In het concrete actieschema zien wij als start van de campagne een burgemeestersforum, waarop natuurlijk ook de schepenen van de sport, de voorzitters van de sportraden, de konsulenten en de pers door de Minister worden uitgenodigd. De Sport+ actie 1978 zal hun worden voorgesteld en hun medewerking gevraagd.

Op een gelijkaardige konferentie zal de Minister ook de nationale leiding van alle socio-culturele organisaties uitnodigen, d.w.z. de voorzitters, de sekretarissen en de hoofdredakteurs van de respectievelijke bewegingsbladen. Dan krijgen we ook nog de opleiding van de hulpangmakers tijdens 2 weekends en tweedaagsen in de week. Ook de gangmakers zouden hier moeten aanwezig zijn. De inspektoren en de konsulenten zouden de organisatie van deze vormingsdagen op zich moeten nemen.

Op het vlak van de algemene reclamevoering zal zoals reeds aangestipt, een cumulatief reclame-effect worden nagestreefd met het algemeen sensibiliserende Sport+ thema.

Verder zien wij een perskonferentie tijdens het Burgemeestersforum, een regeringsmededeling, regelmatige persmededelingen, een affiche van 20 m² in de maanden maart en juli 1978, redactionele inlassingen in de familiebladen en Sport+ stickers.

Als specifieke doelgroepreclame, dus naar de +50-ers toe voorzien wij folders waarin de actie wordt uiteengezet en die via de verenigingen worden verspreid, opdruk-affichettes voor aankondigingen, vensteraffichettes met het centrale thema, piramides in plastic die als trefpunt kunnen dienst doen en waarvan de drie zijden respectievelijk beplakt worden met het Sport+ thema, het algemeen aanbod 1978 en lokale praktische informatie.

Reeds heel wat van de vooropgestelde marketingobjectieven komen in dit plan aan bod. De andere krijgen aandacht tijdens de volgende jaren.

Intussen streven wij naar meer sportbeoefenaars die er ook vreugde aan beleven.